

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
Vičem - via Vitt. Vene'io, 32
Tel. 33-46 - Poštni predal 186
Glavni in odgovorni urednik
VOJMRIR TEDOLDI
Tisk. Missio - Udine - Videm

MATAJUR

GLASILO SLOVENCEV V VIDEJSKI POKRAJINI

N A R O Č N I N A :
Za Italijo: polletna 400 lir -
letna 700 lir - Za inozemstvo:
polletna 700 lir - letna 1200 lir
- Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 30— lir

Leto XIV. - N. 13 (283)

UDINE, 1. JULIJA 1963

Izhaja vsakih 15 dni

NADALJNI PRISPEVEK K ZDRUŽENJU SLOVENSKE ORGANIZACIJ V ITALIJI

NOV PAPEŽ PAVEL VI

ZDRUŽITVENI OBČNI ZBOR GORIŠKE IN TRŽAŠKE DIJAŠKE MATICE

Enotni podporni ustanovi slovenske študentske mladine sta izglasovali nov pravilnik in izvolili upravni odbor - V razsodišču tudi zastopnik Slovencev videmske province

panorama

TEŽKO JE ZA STAREGA ČLOVEKA V NASIH VASEH

Ni lahko biti kmet, gospodar na svojem posestvu, ne na furlanski ravnini, še manj pa v naših hribovih. Kdor se dela doma in se maltra okoli svojih senošet in njiv, ima ponavadi najmanj okoli petdeset let ali pa morebiti še več. Mladega ne obdrži doma, pa če bi ga tudi privezal. Kaj naj napravi oče? Ali naj gre v starih letih v emigracijo, ali naj pusti hišo, state, živino in vse drugo?

Noben mu noče pomagati in tudi nobenega delavca ne more dobiti, ker danes noče nobeden več hoditi za delavca h kmetu. Kar kdo pride la sam, to ima. Če poseče travo, bo posečena, če pomolze krave, bodo pomolžene, če skida gnoj, bo skidan. Imeti bi moral sto rok, da bi vse opravil in še železno zdravje, da ga ne pobere bolezen.

Toda te materialne in fizične težave so še majhne v primeri z duševnimi. Saj nima s kom govoriti, saj sta pri hiši samo še največ dva človeka ali trije ljudje in še ti so stari. Pri sosedu pa že morebiti ni nobenega. Nima s kom govoriti, ker je pol vasi prazne, in kar jih pride, nima ne razumevanja in ljubezni ne za kmeta, ne za kmečko delo.

Tako delajo ti stari ljudje iz dneva v dan, brez tolažbe in brez znanca, delajo in ne vedo za kaj, pravi puščavniki, ki se ob nedeljah nimajo pravega razvedrila in družbe. Nekateri se zapustijo in zanemarijo, postanejo čudaki in samotari, drugi pa postanejo spet nervozni, nekatere pa tarejo revmatizmi, nadihuje in katari, tretji so brez denarja, ker ne pridelajo toliko, da bi mogli kaj prodati, eni se pa celo zapijejo.

Ni čuda, da nekateri obupajo, in si sami sebi sodijo, kakor tisti nesrečni Petričič v Trčmunu, ko mu je teklo prazno življenje v prazni hiši.

Takšnih ljudi, ki si sami napravijo konec, imamo vsako leto po nekaj po naših krajih. Še več pa jih je takšnih, ki trpijo in molčijo in vlečejo svoj težki križ starega zapuščenega kmeta, dokler jih bolezen ne pobere.

V prostorih Slovenskega dijaškega doma v Gorici je bil združitveni občni zbor Dijaške Matice v Trstu in Dijaške Matice v Gorici. Poprej sta bila še dva ločena občna zbora obeh Matice.

Občni zbor goriške Dijaške Matice je otvorila predsednica g. Bogatajeva, ki je med drugim omenila razvojno pot Slovenskega dijaškega doma v Gorici, moderno in funkcionalno zgradbo, v kateri se mladina kar najbolje počuti in si more na takšen način pridobiti največ znanja.

Nova stavba in nova oprema v Domu, vse to je narekovalo, da so s posebno pažnjo vzgajali v dijakih čut odgovornosti do čuvanja skupne lastnine.

Govornica je nadalje omenila važno vlogo, ki jo vrši Dijaška Matica pri podpiranju dijakov in študentov. S tem opravlja nenadomestljivo poslanstvo za slovensko mladino.

Sledilo je oročilo blaginjskega škofa, iz katerega povzemamo samo nekaj števil, ki pričajo o izrednih stroških, ki jih zahteva vzdrževanje zavoda. V lanskem letu je potrošil Dijaški dom, odnosno Dijaška Matica, nekaj nad sedem milijonov lir. Okoli 40 odstotkov te vsote gre za prehrano. Dejaj je, da bo treba ponovno pobirati članarino ter predlagati, da se s prihodnim letom nekoliko zviša vzdrževalnina, če se noče Dom znajti pred

nepremostljivimi težavami. Blaginjak je s tem v zvezi dejal, da je ta ukrep nujen zaradi približno 20-odstotne podražitve življenjskih stroškov v zadnjem letu. «Novi odbor Dijaške Matice — je nadaljeval škrk — ki bo izvoljen na današnjem združitvenem občnem zboru, ima pred seboj, poleg ostalih nalog, tudi resno vprašanje naraščajočih stroškov za vzdrževanje Dijaškega doma, vprašanje, ki bo lahko olajšano, če bodo člani bolj pomagali, predvsem pa če bodo starši gojencev pokazali večje razumevanje».

Po teh poročilih je ravnatelj Dijaškega doma dr. Peter Sancin dejal, da bo takoj za tem občnim zborom drugi, ki bo združil obe Dijaški Matici, goriško in tržaško v enotno ustanovo. Naglasil je, da bosta na tem zboru združeni dve Matici, medtem ko sta Dijaška domova že združena. Vzgojitelji so imeli skurke seje in si izmenjavali izkušnje. Milan Pavlin je odločno podprl predlog za združitve. Vsi prisotni so predlog soglasno odobrili. Predstavniki nadzornega odbora Mermolja je pred koncem podal odboru razrešnico.

Občni zbor Dijaške Matice iz Trsta je otvorila predsednica Tončka Cokova, svoji poročili pa sta podala tajnik in blaginjak, da bi nadzorni odbor izrekel razrešnico. V tajniškem poročilu je prof. Jožko Babič dejal, da se je sklicanje tega zbora zavleklo zara-

di priprav za združitve obeh Matice.

Po poročilu, ki ga je podal še blaginjak Franc Bizjak, in krajši diskusiji je v imenu nadzornega odbora inž. Josip Pečenko podal razrešnico staremu odboru.

Osnovna naloga občnega zbora je bil sprejem pravilnika, ki ga je prečital, razložil in dal v diskusijo ter odobritev dr. Peter Sancin. Delegati so pravilnik odobrili z nekaterimi spremembami. Sklenili so, da bo prispevek ustanovnega člana znašal najmanj 20.000 lir letno, podpornega člana najmanj 100 lir mesečno ter rednega člana najmanj 25 lir na mesec ali 300 lir na leto.

Predstavniki SKGZ Mirko Kosmina je v pozdravnem govoru dejal, da ne gre za formalno združitve, ampak za politični akt, ki ima svoj začetek v združevanju Slovencev prosvetne zveze, SKGZ itd. S tem postajamo Slovenci enotno telo v Italiji z enakimi dolžnostmi in tudi enakimi pravicami.

Ravnatelj goriškega Dijaškega doma dr. Peter Sancin se je z lepimi besedami zahvalil gospe Mariji Bogatajevi za njeno zares poštovno delo pri Dijaški Matici, kjer je bila predsednica celih 17 let.

Sledile so volitve novega upravnega odbora Dijaške Matice Slovencev v Italiji, ki je bil po poročilu volilne komisije, izvoljen v naslednji sestavi:

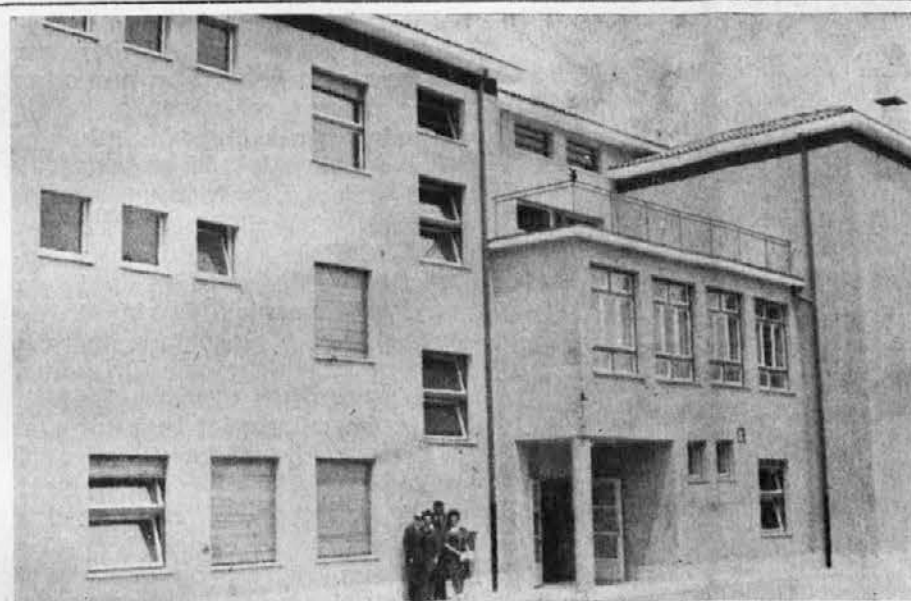
prof. Jožko Babič, Trst; Franc Bizjak, Trst; Antonija Cok, Trst; Milko Devetak, Gorica; Adele Dornik, Gorica; Stanka Hrovatin, Trst; Dragica Jerina, Trst; Ciril Klanjšček, Gorica; Malka Kosmina, Trst; Jožko Marinič, Gorica; dr. Sonja Mašera, Trst; dr. Tanja Mermolja, Gorica; Nadja Pahor, Gorica; Tatjana Stare, Trst; Jolanda Svab, Trst; Marko Waltritsch, Gorica; Vida Košuta, Trst.

NADZORNI ODBOR

mag. Andrej Bolko, Trst; Janko Cotič, Gorica; Vlasta Jankovič, Trst; Andrej Jarc, Gorica; inž. Josip Pečenko, Trst; prof. Ive Sosič, Trst; Zoro Škrk, Gorica.

RAZSODIŠČE

dr. Karel Ferluga, Trst; Franc Grauner, Gorica; dr. Igor Gruden, Trst; Egon Kraus, Trst; dr. Angel Kukanja, Trst; August Lenardič, Gorica; Zora Mozetič, Gorica; Andrej Obersnel, Trst; Marjan Perlot, Trst; Izidor Predan, Cedad, Slavko Rebec, Gorica; inž. Stanislav Renko, Trst.

POGLED NA OBNOVLJENI SLOVENSKE DIJAŠKE DOM V GORICI, KJER SE DOBRO UČI NAŠA ŠTUDENTSKA MLADINA

V PRIČAKOVANJU IZVOLITVE DEŽELNEGA SVETA KDO BO ADMINISTRIRAL RUDNIK V RAJBLJU?

Prihodnjega 30. junija zapade termin «vladne koncesije», ki je bila pred časom podeljena rudniški družbi «RAJBL» sedanji «Rajbl - Pertusola», ki je dejansko postala eden izmed glavnih izkoriščevalcev pri sistematičnem izkoriščanju rudnika ter spada k velikemu mednarodnemu monopolu, znanemu pod imenom «Peranoya», ki je dejansko in pravno še neposredna last dobro znanih ameriških milijarderjev Rotschildov.

Znano je, da se že več časa in z raznih strani kaže zanimanje za usodo tega še edinega delujočega rudnika na gorskem področju videmske pokrajine. O tem vprašanju je večkrat razpravljala tudi naš list, zlasti kadar je šlo za podporo sindikalne borbe rudniškega delavstva v Rajblju je

del tamkajšnjega delavstva, ki se je v zadnjem času številčno precej zmanjšalo, tudi slovenske narodnosti. Pravtako smo pisali o njem, ko se je vodila sistematična borba med ustanavljanjem Skupnega evropskega tržišča MEC, da bi pripravili vodstvo družbe «Rajbl - Pertusola» k graditvi posebne tovarne, za predelavo rude — blenda in cink —, ki naj bi stala blizu rudnika. Sedaj še vedno pošiljajo rudo v predelavo v inozemstvo, od koder morajo potem voziti blago nazaj; vsak si lahko predstavlja koliko je pri tem stroškov, kar negativno vpliva na ceno, da družba ne more učinkovito konkurirati na evropskem tržišču. Zato je neizogibno, da pride v podobnih primerih do krize v rudniški industriji.

Vsekakor, ne glede na problem gradnje tovarne za predelavo rude, ki jo bo treba prej ali slej zgraditi, je sedaj najbolj nujen in najbolj važen problem, da se prepreči kakršno koli obnovev do sedanje koncesije, pa naj bo za dolg ali kratek rok, sedanji družbi «Rajbl - Pertusola». V tem smislu so že zavzele svoje stališče posamezne politične stranke, sindikalne organizacije in posamezni parlamentarci, ki so po svoje uplivali predvsem na vlado in na pristojna ministrstva za državne udeležbe, za industrijo in za finance.

Izgleda, da se vsi strinjajo v tem, da ne bi dali ponovne vladne koncesije sedanji rudniški družbi in bi prepustili odločitev o

Dne 21. junija je kardinalski zbor izvolil novega poglavarja katoliške cerkve: novi papež je dosedanji milanski nadškof kardinal Giovan Battista Montini, ki si je nadel ime Pavel VI.

Tokratne volitve novega papeža so bolj kot kdaj koli vzbujale zanimanje po vsem svetu, in sicer zlasti po zaslugi njegovega predhodnika Janeza XXIII., kateri je v času svojega razmeroma kratkega vladanja položil temelje novi cerkveni politiki in s tem zapustil svojemu nasledniku odgovorno dolžnost. Zato se je svetovna javnost po smrti Janeza XXIII. tudi upravičeno spraševala, ali bo novi papež nadaljeval začetno delo v korist pravičnosti v socialnem in mednarodnem življenju, ali bo nadaljeval napore za ohranitev in utrditev pravičnega miru v svetu ter za sporazumno sodelovanje med narodi.

Na ta vprašanja je novi papež odgovoril v svoji prvi poslanici, v kateri je najprej poudaril, da prevzema dediščino svojih prednikov in da mu tla dediščine nalaga težavne in odgovorne naloge. Glavni del svojega delovanja hoče posvetiti nadaljevanju ekumenskega koncila; to bo njegovo glavno delo, kateremu bo posvetil vse svoje energije. Nalo je omenil delo za revizijo kanonskega prava, nadaljevanje naporov v smeri velikih in socialnih enciklik njegovih predhodnikov, utrditev pravičnosti v civilnem, socialnem in mednarodnem življenju — «v resnici in svobodi ter ob spoštovanju vzajemnih dolžnosti in pravic». Papež Pavel VI. je podčrtal, da preizkusni kamen ljubezni do bližnjega nalaga vsem ljudem pravičnejšo rešitev socialnih vprašanj, zahteva ukrepe in pomoč nerazvitim deželam, kjer je življenjska raven pogosto nedostojna človeškega dostojanstva, ter končno poudaril, da bo napel vse sile za ohranitev miru med narodi in je pozval k lojalnemu in odkritemu sporazumu, ki naj združi vse ljudi v vzajemnem in iskrenem spoštovanju.

Po izvolitvi je prejel novi papež čestitke državnih poglavarjev in drugih visokih predstavnikov iz vseh delov sveta, med katerimi so vzbudile pozornost zlasti ljubeznive čestitke predsednika sovjetske vlade Hruščova in predsednika Socialistične Federative Republike Jugoslavije maršala Tita.

(nadaljuje na 2. strani)

PO NADIŠKI DOLINI

Zgodovinske cerkvice v senci stoletnih lip in znamenita Landarska jama pri Tarčetu

Kdor ljubi naravo, njeno lepoto in našo deželo, bo vedno z veseljem obiskal in prehodil ceste v Nadiški dolini.

Predčen pa vstopi vanjo, se pojava pred njim longobardska prestolnica Furlanije. Vrata Sv. Petra mu odkrijejo prvi del starega mesta; malo dalje je spomenik Adelaidi Ristori, umetniško delo kiparja Antonija Marainija, ki roveljuje veliko gledališko igral. Ko rojeno v Čedadu, kot je bil rojen tu zgodovinar Paolo Diacono, pisatelj Karel Podreka in glasbenik Jacopo Tomadini. Čudovit je pogled s »Hudičevega mostu«, pod katerega oboki teče v veliki globini šumljajoča Nadiža.

Nadiška dolina, ki se po Sv. Kvirinu razdeli na več manjših dolin — St. Lenartsko, katera ima tudi kos ravninskega predela, dolino Erbeča, Kozice in Oborne — nudi zanimivo turistično variacijo. Tukaj dejansko najdemo razne turistične zanimivosti: od Landarske jame pri Tarčetu, kjer spominja tradicionalna notranja procesija na obrede v rimskih katakombah, pa so lahke in vabljive ture na vrh Mataju-rja od koder je z višine 1643 metrov lep razgled na vso Soško dolino z verigo Julijskih Alp v ozadju; od snežnih poljan pri Livku, v dolino Reke, do gotških cerkvic okrog katerih se vršijo tradicionalne kmečke šagre z značilnimi gubancami in domačim vinom cividinom, kar oboje predstavlja okusno domačo specialiteto.

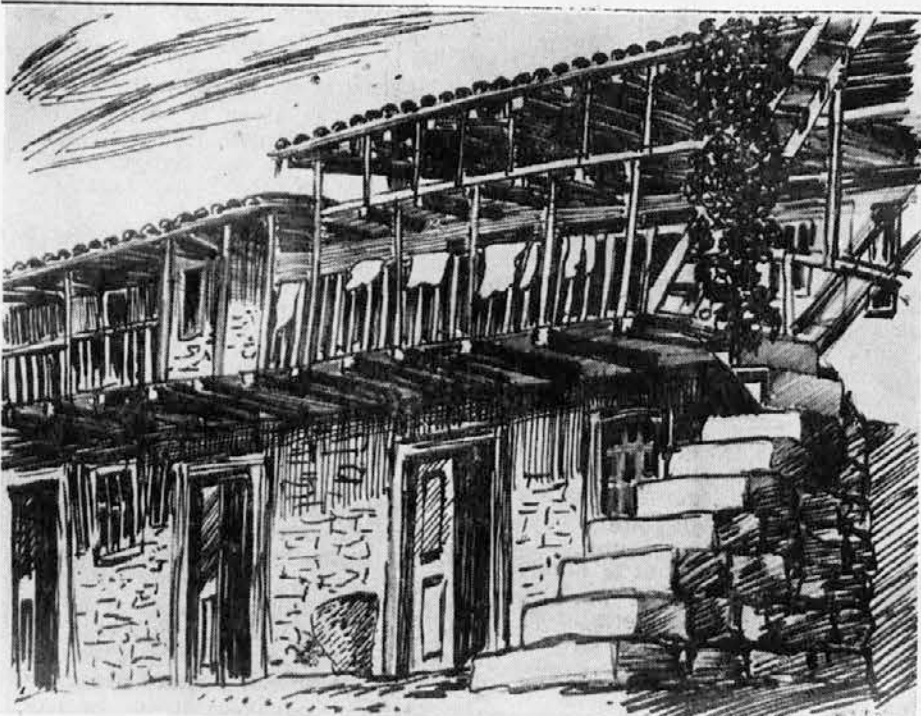
Blizu Sv. Petra ob Nadiži je prijazna cerkev Sv. Kvirina, ki je bila zgrajena leta 1493. Poleg te cerkve, v senci stoletnih lip, se je zbirala dne 29. junija vsako leto, na praznik sv. Petra in Pavla skupščina Landarske in Mjerske banke, domačega parlamenta, na katerem so obravnavali splošne probleme te doline.

Tri km bolj severno od Sv. Petra ob Nadiži stoji cerkva v Lipi; ime je dobila po stoletnih drevesih, ki jo obdajajo in vse področje lahko smatramo za enega najstarejših verskih središč Furlanske Slovenije.

Ko smo že tukaj, si ne moremo kaj, da bi ne krenili tudi proti svetišču na Stari gori. Naselje, izrazito srednjeveškega značaja — ob njegovem vходу ali boljše na vrhu hriba, ki se dviga pred njim na zapadni strani in ki se zdi kot da bi hotel dominirati vse dohode k svetišču, se dviga proti nebu velik križ, ki je dobro viden tudi iz Čedadu in še bolj od daleč — se lepo predstavi skupaj s cerkvijo, ki je bila preurejena ter je obkrožena s hišami, med kate-

rimi je več majhnih trgovin in gostiln, dobro založenih z izbornim salamom in penečim se briškim vinom. Tu imamo celo nekaj bar s prenočišči. Od tu je izredno krasen razgled na vse strani, kot plačilo romarjem, ki prihajajo sem gori od vseh strani peš po poteh, ki so deloma zasenčene s kostanji in lešnikovimi drevesi, ki prihajajo sem v upanju, da bi si zaslužili paradiz. In prav od tu je najlepši razgled na krasno Šentlenartsko dolino, katere prebivalstvo pa živi v pomanjkanju in nekateri tudi v bedi, že od tistikrat, ko so zaprli cementno tovarno v San Leo in bližnji kamnolom. To zaprtje je imelo zelo slabe posledice, ker je odločilno vplivalo na povečanje izseljenosti.

škega toka med domačini, kar je imelo za posledico vedno večje izpraznjevanje vasi na tem področju. Prav zato smo pred nedavnim v nekem našem članku smatrali za potrebno in za koristno dati nekaj nasvetov, kako naj bi Šentlenartsko dolino spremenili v kmetijsko, industrijsko in po možnosti tudi v turistično središče, ker bi edino na ta način lahko z urejenim, toda odločnim razvojem nudili možnost dela vsem domačinom, istočasno pa bi omogočili učinkovit gospodarski preporod ne samo v Šentlenartski dolini, ampak tudi v sosednjih dolinah, ki se vanjo stekajo in katerih koristi se z njo skladajo in združujejo.

MOTIV IZ ZAPATOKA, vas, ki leži visoko v hribih na desnem bregu žuboreče Nadiže pri Podbonescu (narisal A. Medvet).

Parpravite shrambe za žito

Začela se je žetev an tud mlatenje ni daleč, zatuo je prou, de mislite že sadā kakuo an kam buosta spravili žito, de se ne bo pokvarilo an de ga ne buodo uničili škodliuci.

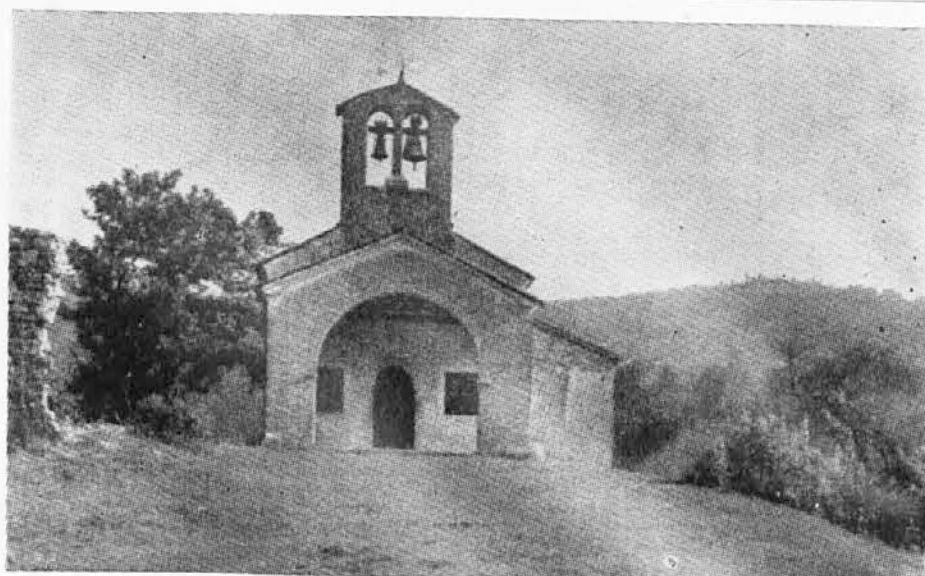
Predusem je trjeba gledat, de je žitno zrno živo, de diha, an de se, kar njema več hrane od zunaj, hrani samo od sebe. Zatuo postaja žito nimar buj majhno an lahko. Sami ste sigurno že videli, de ste napounili skrambo do roba an hitro potle ni bla

več pouna. Gledat muorate, de bo žito skranjeno u zlo suhih an hladnih prastorih. Zrno je zadost suho, če nima več kot 11 do 15 par stuo vlage (umiditat). Par venči vlagi žito ušafa mufo. Žito naj se darži na tleh u ne previ debelih plasteh an ga je trjeba večkrat premješat.

Veliko škodo djelajo tud žitu razni škodliuci: drobne uši, žitni žuški, gosence, metuljčki, miši an drugi. Usi tisti škodliuci žito pojedajo an ga uničujejo. Trjeba je zatuo use žitne skrambe, prej ko buoste notar spravili žito, dobro dižinfetati. Ostanke starega žita ne pustite več ležat u skrambi ampa ga muorate ponucat, zak tam notar so se zaredili moli.

Prej ku žito spravite ga muorate očistiti, de proč odpravite pleva, zdrobljeno zrnje an plevu. Žito je trjeba tud dobro presušiti an ga daržati dougo časa na suhem an hladnem prastoru. Zračiti (mu ajar dat) ga muorate samuo takrat kadar je sicer od zunaj buj suh kakor u skrambi. Dotuod, ki žito ni zadost suho ne smijejo bit plasti debele. Ponavadi luja an avošta se darži žito u 20 cm. debelih plasteh, ki jih je trjeba ankrat na tjeđan premješati; setemberja an otuberja u adnim metru visokih plasteh an jih premješat ankrat na tjeđan; od novemberja, do februarja u plasteh do 120 cm. an jih premješat usakih 14 dni; marca mjesca u 100 cm. visokih plasteh an premješat ankrat tjeđensko; aprila u 80 cm., an premješat dvakrat na tjeđan; od maja do luja pa u 60 cm. visokih plasteh an mješat dvakrat po tjeđne.

Ker je po pravilnega skranjevanja odvisno kakšno sjeme si buosta ohranil za drugo ljeťo, muorta zlo gledat na use tuo kar smo vam tle napisali.

Značilna cerkva v Lipi, vsa obkrožena od stoletnih košatih dreves, ustavi potnika nekaj km od Sv. Petra, da jo občuduje.

NADALJUJE IZ PRVE STRANI

Rudnik v Rajblju

tem deželnemu svetu; zdi se pa, da se ne strinjajo v tem, kako premagati krizo prehodne dobe, ali bolje komu zaupati upravo rudnika dokler ne bodo dejansko začeli delovati izvoljeni in izvršni deželni upravni organi.

Kar se tiče demokristijanov in socialdemokratov se obe stranki strinjata v tem, da je treba podaljšati koncesijo družbi »Rajbl - Pertusola« dokler ne bo začela delovati dežela Furlanija-Juljska krajina. S takim stališčem se ne strinjajo komunisti in socialisti; toda medtem ko zastopajo komunistični parlamentarci Lizzero in Franco ter socialisti Marangone in Fortuna enako stališče, ima socialistični senator Bonacina drugačen načrt in program: prvi bi hoteli, naj se poveri upravo rudnika nekemu demokratičnemu kontrolnemu organu za obdobje pred ukrepi, ki jih bo podvzel deželni svet v tem vprašanju (interpelacija Lizzero, Franco, Marangone in Fortuna ministru Trabucchiju); drugi pa je mnenja, da je treba v dobi upravnega medvladja zaupati upravo rudnika neki javni ustanovi, ki bi lahko izvedla nekakšno podpravljanje rudnika, pa čeprav bi bilo to samo začasno.

V začetku je obstajala bojazen, da se ne bo dalo za to prehodno dobo ničesar več ukreniti, ker je izgledalo, da je finančni minister že podpisal odlok, ki ga je potrdil tudi državni svet in s katerim naj bi se podaljšala koncesija družbi »Rajbl - Pertusola«; pozneje pa se je izkazalo, da to ne odgovarja resnici. Vendar če do tega ni prišlo, je zasluga energične opozicije senatorja Bonacine, ki je pregovoril ministra Trabucchija, da ni izvedel tega ukrepa.

Senator Bonacina je navedel razloge, ki jih je ponovil v neki svoji interpelaciji na ministra Trabucchija, v kateri je predlagal: naj se ne dovoli družbi »Rajbl - Pertusola« nobenega podaljšanja; naj se ne kompromitira oblast dežele in koristi Furlanije; naj se ne omogoči vmešavanje kakim drugim zasebnim družbam, zlasti pa ne družbi »Prealpina«, za katero se skriva »Pertusola«; naj se omogoči prehodno upravo dokler ne bo lahko

o zadevi razpravljaj deželni svet in to upravo naj se poveri nekemu javnemu podjetju, ki se bo obvezalo, da bo upoštevalo oblast dežele in izboljšalo položaj delavcev. Vso zadevo naj se uredi tako, da bodo sedanji ukrepi začeli s programom reorganizacije italijanske industrije svinca in cinka, ki ga je treba vsekakor izvesti tekom leta 1965, ko bo končalo obdobje izredne carinske zaščite, katero je priznala Italija SET MEC in bo morala Italija potem računati na konkurenco drugih evropskih rudniških industrij te vrste, ki so bolj organizirane kot je italijanska. Končno je treba doseči potrebna jamstva in zagotovila, da bo tako podjetje zgradilo v Furlaniji nove industrijske naprave, ki bodo povezane z rudniškim področjem svinca in cinka.

S stališčem senatorja Bonacine je soglašala in še vedno popolnoma soglašala tudi splošna Italijanska konfederacija dela (CGIL — Zveza delavcev rudniške industrije).

Ob zaključku naj izrazimo še naše mnenje pri tem vprašanju, ker se tiče tudi koristi in problemov, ki zelo od blizu zanimajo tudi delavce slovenske narodnosti v videmski pokrajini.

Predvsem se strinjamo s tem, da naj se ne podaljša vladna koncesija družbi »Rajbl - Pertusola«, v ostalem pa smo za rešitev, ki naj ne bo kompromisna, ampak povsem svojevrstna: upravo rudnika naj se poveri neki javni ustanovi dokler ne bo o zadevi razpravljaj regionalni svet.

Na vsak način želimo, da bi kaj kmalu prišlo do izročitve uprave rudnika Deželi in da bi tudi področje Rajblja lahko prispevalo k osnovnemu izboljšanju gospodarskega položaja posameznikov in skupnosti tega področja, kar bi istočasno popolnoma odpravilo žalostni pojav izseljenosti, zlasti če bo prišlo tudi do zgraditve posebnega obrata za predelavo rude.

V trenutku, ko se je naš list že tiskal, smo izvedeli, da je bil rajbeljski rudnik izročen v začasno upravo državnemu podjetju A.M.I.L.O. tem in o nastalem novem položaju bomo obširneje poročali prihodnjic.

VIDEM

25. obletnica "Istituto Malignani,"

Ob 25. obletnici obstoja inštituta »Malignani« so imeli v Vidmu proslavo, katere so se udeležile vse oblasti. V tem četrtoletju je izšla iz te šole nepregledna vrsta najboljših tehnikov in če je danes lokalna industrija na tako visoki stopnji, gre del zahvale prav temu inštitutu. Iz vseh krajev Italije, kjer je razvita industrija, se obračajo na inštitut »Malignani«, ker so gotovi, da bodo našli tukaj res dobre tehnike. Letos bo diplomiralo na tej šoli prvih 15 tehnikov elektronike (med temi sta dva fanta iz naših krajev) in prihodnje leto se bo to število že podvojilo.

Inštitut »Malignani« obiskuje tudi precej mladih fantov iz naših vasi, iz Terske, Nadiške in Idrijske doline, a te študije so pre-

cej drage, ker je Videm preveč oddaljen, da bi se mogli vračati zvečer domov. Ko so odprli filijalo tega inštituta v Centi, so se odprla marsikateremu našemu fantu vrata za boljšo bodočnost, ker bo obiskujoč to šolo lahko prišel do brilantnega poklica.

800 KVINTALOV SLADKORJA
Ministrstvo za trgovino je dodelilo videmski provinci 800 kvintalov sladkorja, da je tako zasi-gurana preskrba, ne da bi se dvignila cena. Sladkor se torej ne sme prodajati po višji ceni kot 210 lir za kg in 220 lir oni v škalah.

Ako se trgovci ne bodo držali teh cenikov, je vsak potrošnik pooblaščen javiti njihova ime na prefekturi ali pa inšpektoratu za prehrano.

Kakšen gospodarski čudež?

Draginja stalno narašča - Kruh po 180 Lir kg

Ljudje, zlasti ubogo delovno ljudstvo, se često sprašujejo, kaj neki pomeni »gospodarski čudež« o katerem se je vedno toliko govorilo in se še govori.

Kaj je? V bistvu gre za to: da so bogatini še bolj obogateli, reveži pa postali še bolj revni. Ti slednji si torej nimajo ničesar očitati razen dejstva, da morajo pri svojem delu vedno več proizvajati, kar pomeni intenzivno in nečloveško izkoriščanje, da bi še bolj naglo polnili blagajne gospodarjev.

Mecem pa gredo že dalj časa — in o tem sedaj ne govorimo prvič — cene stalno navzgor. Kaj pomaga torej, če se za malenkost izboljšajo plače in pokojnine?

V zadnjih tednih so se zopet znatno dvignile cene številnih osnovnih živil: maslo, meso, mleko, olje, (olivno olje se prodaja že po nad 1000 lir za kg), sladkor, kruh (od 150 Lir na 180 za kg, navadnega kruha in od 200 na 250 za kruh z oljem, ki ga mo-

rajo vzeti skoraj vsi ob nedeljah ko se ne peče več) in tako dalje.

Draginja pa je splošna in jo opazimo pri vsem blagu. Celo na županstvu se je cena raznim dokumentom več kot podvojila. Na primer »družinski list« na navadnem papirju, ki je stal prej 10 Lir (kolek in uradna pristojbina) stane sedaj 75 Lir.

Mehanizem dvigovanja cen deluje povsod in postaja že nekaj naravnega, se pravi v sklopu redne uprave in tako rekoč obvezno. Nihče, ali skoraj nihče pa ne ugovarja ali samo po tistem mr-mra ter tako izražasvoje negodovanje.

Po drugi strani pa vidimo, da kadar se vlada odloči za uradno znižanje za kakšno liro pri ceni tega ali onega blaga, tedaj stopita v akcijo radio in televizija in na vso moč ter tekom več dni hvalijo tak vladni ukrep.

Ali se vam ne zdi, da bi bil skrajni čas, prenehati s tako prakso?

UNITA'

Obiettivo per la rinascita delle nostre valli

Lasciandoci dietro i grossi avvenimenti mondiali — voli di cosmonauti, Conclave, lotta dei negri per l'uguaglianza dei diritti con i bianchi negli Stati Uniti d'America e della minoranza curda in Asia (Iraq) per la propria autonomia, crisi governative — riteniamo utile soffermarci e meditare su cose di casa nostra; e bisogna appunto prendere esempio dai molti avvenimenti che vanno popolando le cronache, specie in questi ultimi tempi, per comprendere come tutti i problemi della vita, grandi o piccoli che siano, non si possono risolvere che con un solo mezzo, e precisamente con l'unità, vale a dire con la volontà concorde di tutti i cittadini; volontà e concordia che sole possono permettere il raggiungimento di un dato obiettivo o traguardo che sia.

Questo preambolo lo riteniamo utile in quanto bisogna che anche da noi si proceda su questa strada, e senza incertezze.

Da noi gli obiettivi da raggiungere sono parecchi e alcuni di essi richiedono soluzioni urgenti e radicali anche e soprattutto per mantenere inalterata la nostra fisionomia etnica e linguistica.

Bando dunque alle beghe personali, che dividono e intralciano il formarsi della necessaria unità delle nostre popolazioni intesa a salvaguardare ogni diritto; bando ai campanilismi, fomentati da gente senza scrupoli e che mira soltanto a far scomparire la nostra personalità etnica e linguistica (è risaputo che vi sono individui, e si conoscono, che, pur di farsi belli e conquistare posti in alto, voltano le spalle al glorioso passato dei loro avi, che hanno onorato la loro terra mantenendo orgogliosamente, e a volte pericolosamente, integra e pura la fede nei riguardi delle tradizioni locali); bando alle ambizioni e alle rivalità che ugualmente contribuiscono a rendere meno efficace lo sforzo comune tendente a salvaguardare i diritti e l'onore dell'intera comunità linguistica slovena della provincia di Udine.

Quello che conta, e deve sempre contare, è il comprendersi e l'aiutarsi vicendevolmente al di sopra di ogni considerazione ideologica; è l'operare di comune accordo tenendo sempre presente, oltretutto le necessità materiali ed economiche, la fiaccola delle ideali e degli insegnamenti lasciati dai grandi figli scomparsi della nostra terra, figli che da Trinko a Podrecca, hanno amato questi nostri e loro paesi più di se stessi e che andarono sempre fieri e orgogliosi delle loro origini.

Operare in senso unitario, cioè in pieno e comune accordo, con chiara visione di obiettivi da raggiungere e di diritti da reclamare, è quindi — è bene ripeterlo — il metodo più corrispondente e più efficace per ottenere successo.

E per mantenere inalterato lo spirito e la secolare tradizione; per ottenere — con il pieno riconoscimento dei diritti che alle minoranze etniche e linguistiche convengono — i necessari aiuti intesi a migliorare una situazione economica che non è certo brillante (e che è dovuta non solo alla inerzia ed alla negligenza da parte di chi vi dovrebbe provvedere, ma anche, purtroppo, alla mancanza di quell'unità che deve esistere tra tutti i Comuni della provincia di Udine abitati da popolazione di parlata slovena), non rimane — lo ripetiamo ancora — che la civile arma dell'unità; unità che auspichiamo e che bisogna assolutamente creare per assicurare un migliore e degno avvenire alla nostra gente.

PANORAMI INCANTEVOLI

LE CONVALLI DI S. LEONARDO

e la necessità di uno sviluppo industriale

Con un sole splendente ma non opprimente — un sole raggianti che rendeva più evidenti, più marcati e più suggestivi i contorni della natura — eccoci irrompere di colpo, è la parola, nella respirata vallata di San Leonardo; vallata da fiaba, grosso modo rettangolare, diremmo longilinea, esuberante di verde e piena di fascino, lambita dal corso d'acqua Cosizza sgorgante quindici chilometri più su, alle falde del Kolovrat, e che a Scrutto (Skrutovo) si sposa con il Rijeka, che giunge dalla valle omonima, e che poi mantiene il nome di Cosizza. Un'oasi, insomma, di verde, di panorami incantevoli e di una immensa riserva di aria salubre e ristoratrice.

«Alt» a Merso di Sotto, una delle tante borgate del vasto Comune di San Leonardo. Qui esiste l'unica risorsa lavorativa: si tratta di una fornace di laterizi che normalmente occupa una trentina di operai.

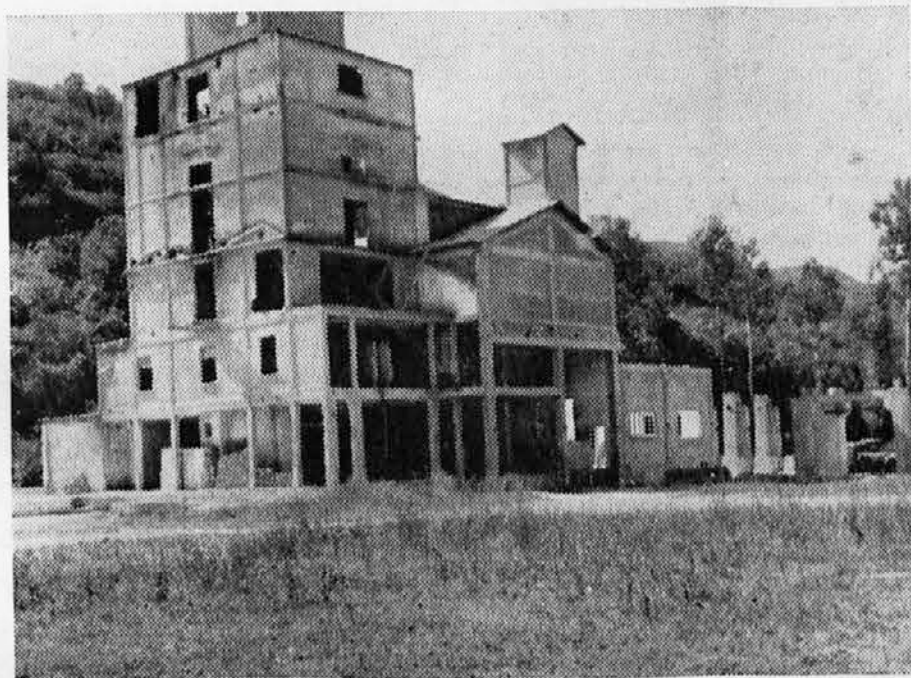
Da Merso di Sotto per una vecchia strada così e così, ci portiamo dove un tempo non lontano esisteva e funzionava il Cementificio cosiddetto di San Leo con annessa cava a mezza costa del monte, lato sud: una comodità che forse nessun altro cementificio può vantare.

Sono purtroppo, note le dolorose vicende del Cementificio di San Leo, smantellato, si può ben dire, con inumana prepotenza dalla «Italcementi» che stava stritolando la vecchia società «Cementi dei Friuli»: era evidente l'arrembaggio del monopolio cementizio e più evidenti ancora si profilavano i pericoli di un rovescio economico non solo locale ma generale in quanto a San Leo e nella sua vallata gravitano le economie dei Comuni di Stregna, di Drenchia e di Grimacco; e, in certa misura, per ragioni ambientali e di necessità, anche le vallate di avanscoperta di San Pietro e di Savogna.

Al tempo della «liquidazione» del Cementificio di San Leo, che ha coinciso con la «serrata» a Cividale del Friuli della fabbrica di estratti tannici, una donna del luogo ebbe a dirci con animo accorato: «Ma chi è che vuole la nostra completa rovina? D'ora in poi non rimarrà che mangiarci l'un l'altro!». I commenti qui guarderebbero.

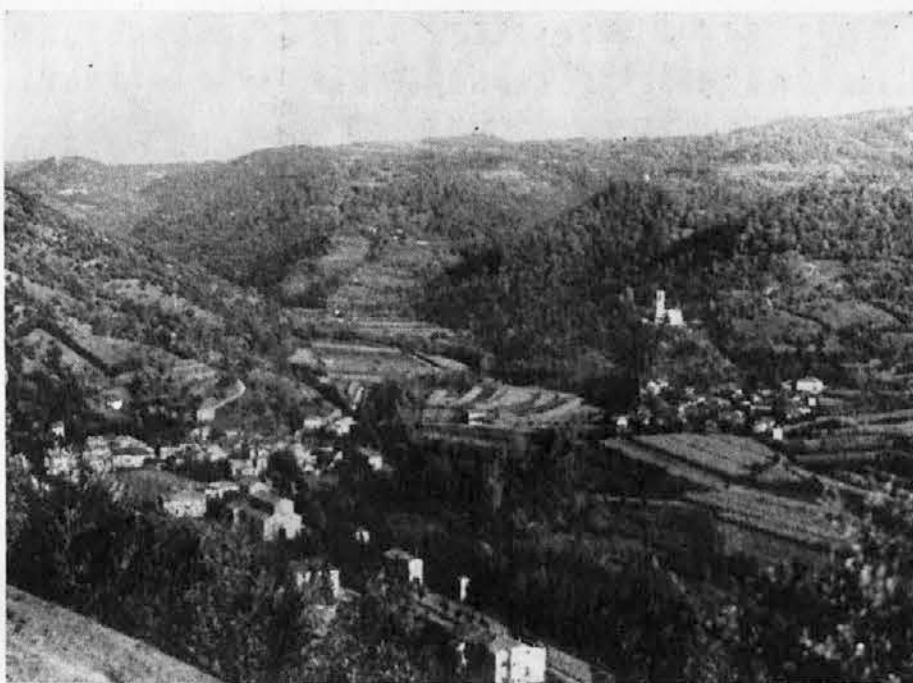
Ad ogni modo, a un centinaio di metri appena da quella che fu la sede amministrativa e tecnica del Cementificio, abbiamo con sorpresa rilevato che il vecchio ponte sul Cosizza non è stato ancora rinnovato; ponte che serviva non solo alle necessità logistiche del Cementificio ma anche, e soprattutto, per recarsi nella frazione di Pikon sita assai in alto nel monte. Qui, però, va precisato che finora per raggiungere Pikon, è utilizzabile soltanto un tratto disagiato di strada non superiore al chilometro e che per legare detta località a Merso di Sotto e al resto della bassa vallata occorre ancora costruire un buon tratto di carreggiata.

Trovandoci in questa zona, non possiamo non rammentare che, a suo tempo, essa fu sede della «Banca di Merso» (Mjerska banka = Parlamento) e che allora le «Vicinie» (Comuni) godevano di una rassicurante protetta autonomia politica e amministrativa.

S. LEO - ECCO L'IMMAGINE DI QUELLA CHE FU UN'OPEROSA E UTILE INDUSTRIA: UN CUMULO DI RUDERI. NON SI VEDONO NATURALMENTE LA MISERIA E I DOLORI LASCIATI DIETRO DALLA SCOMPARSA DEL CEMENTIFICIO

Dato l'interesse suscitato in tutti, e particolarmente tra le autorità e le personalità, dalla pubblicazione in lingua slovena del presente «servizio», riteniamo opportuno, anche per venire incontro al desiderio espresso dalla popolazione locale, renderlo noto anche nella versione italiana.

UNA SUGGERITIVA VISIONE DELLA MAGNIFICA VALLATA DI SAN LEONARDO CHE ATTENDE DI ESSERE INDUSTRIALIZZATA A BENEFICIO DELLE POPOLAZIONI DEI COMUNI E DELLE CONVALLI CHE SU DI ESSA GRAVITANO

Mentre proseguivamo per l'agevole strada di fondo valle, volgendo lo sguardo in alto a levante, scorgiamo il Santuario di Castelmonte: vi arriveremo anche lassù, nel ritorno, ma per una strada che dopo la borgata di Jagnjed si fa aspra e pressoché impraticabile per fondo pietroso e disuguale; e in questo tratto, ad Altana, abbiamo notato sopra l'architrave di una cappella votiva rimessa a nuovo una dicitura bilingue, questa: «Maria sine labe concepta ora pro nobis», «Marija brezmadežna spočeta prosi za nas».

Ma ci attira e sorprende di più il quadro frontale formato dalla stupenda visione dell'innervato Kanin, del Matajur e del Krn: una trilogia alpina cui la luce solare rende brillanti e quasi incandescenti le candide nevi; e con tanto richiamo della natura, con tanto fascino proiettato dall'incantevole vallata, che quasi ti conturba e rapisce, ci siamo chiesti perché si aspetta ancora per costruire una grande strada turistica che da San Leonardo porti a Castelmonte (Stara gora); una strada che permetterebbe anche di spaziare, ad un certo punto, lo sguardo sull'opposta valle dello Judrio e oltre confine sul Monte Corada e buon tratto del Collio.

Lunga la sosta a Scrutto, più breve a Osgnetto e Crostù. Ma è a Scrutto — dove uomini e donne ci hanno riferito, oltretutto delle paure patite, dei

gravi danni provocati ai modesti coltivatori dalle periodiche tracimazioni della K-zica le cui acque, durante le piene o per l'imperversare di violenti e persistenti temporali, riescono ad invadere, a causa dei precari argini, perfino il paese e più rovinosamente la parte bassa — che abbiamo tirato le nostre considerazioni sulla vallata, anzi, meglio, sulla piana di San Leonardo, e sugli sforzi compiuti dall'Amministrazione comunale.

Il Comune di San Leonardo, guidato da un Sindaco che ha a cuore le sorti della popolazione e che sa perlomeno vedere giusto, finora ha cercato di far fronte come meglio ha potuto a certe inderogabili esigenze, e naturalmente nel limite delle sue possibilità finanziarie, che, per la verità, sono assai relative. Sicuramente avrebbe fatto di più se avesse potuto ottenere i crediti e le garanzie necessarie.

E' quindi da augurarsi che il Comune di San Leonardo continui sul piano dei buoni propositi e che anch'esso si abbia a suo tempo parte di merito in quella che chiameremo la «battaglia» per la rinascita economica della valle di San Leonardo.

Ed è proprio della vallata che parleremo poiché è qui, secondo noi, che sta la chiave di volta della rinascita economica dell'intera zona e, di riflesso, delle vallate viciniori; e questa chiave di volta non può avere che un nome: industrializzazione. Infatti, con la creazione di opportune fabbriche — per la lavorazione e la conservazione della frutta, falegnamerie, acciaierie — e con il ripristino del Cementificio,

la vallata entrerebbe in una fase di attività tale da creare immediato sollievo e benessere; e se a tutto ciò fosse possibile aggiungere anche un pizzico almeno di industria alberghiera per quanto riguarda la parte turistica, che, data la particolare natura del luogo non potrebbe che svilupparsi in modo rapido e rigoglioso, la rinascita economica sarebbe senz'altro da ritenersi un fatto compiuto.

Ed accanto all'industrializzazione ed al turismo avranno campo di svilupparsi, e più agevolmente, tutte le attività tradizionali: del monte, della campagna, della stalla, dell'artigianato; e potranno, ancora, sorgere cooperative e tutti quegli enti, anche culturali, che tornano a vantaggio dell'intera popolazione.

In tal modo scomparirà dalla faccia della vallata ogni residuo di miseria e di preoccupazione per il domani e nel contempo verrà posta finalmente la parola «fine» alla dolorosa piaga dell'emigrazione che da un bel po' va spopolando paurosamente ogni borgata.

CENTA

Folkorna skupina povabljena na Portugalsko

Folklorna skupina «Chino Ermacora» iz Cente, ki jo vodi Vitorio Gritti in ki je zelo poznan po Italiji in v inozemstvu zaradi svojih številnih uspešnih nastopov, bo v teh dneh sodelovala na mednarodnem folklornem festivalu v Santarem na Portugalskem, kjer bo predstavljala Italijo. Čenska folklorna skupina je namreč zelo dobro izvežbana in na zelo visoki umetniški stopnji, pa čeravno jo sestavljajo hčere in sinovi, ki čez dan trdo delajo v fabriki, doma ali na njivi in najdejo samo zvečer nekaj časa za pevske vaje. Upamo, da se bodo tudi tokrat dobro izkazali in se uvrstili med prve.

SUBID

Po volitvah so se spomnili gošpodje v Vidmu, da obstajajo neke tudi vasi Subid, Malina in podobne. Podobne namreč v tem, da so neke na koncu sveta in se malokdo zveni zanje. Prejšnji teden pa je vendarle prišel v Ah-ten neki poslanec in je sklical na občino posvetovanje, kako pomagati temu gospodarsko zaostalemu kraju.

Navzoči so ugotovili, da je cesta iz Maline v Subid že taka, da skoraj ni več cesta. Manjka po teh vaseh vodovod. Električna luč pa tako slabo brli, da skoraj bolj vidiš brez nje. Našteti bi morali še marsikatero druge pomanjkljivosti, a če bi se oblastniki zavzeli vsaj za tiste zadeve, katere smo danes našli, bi bilo že dosti storjenega.

vaš čas pridobi vso svojo vrednost!

solarudine

UDINE
Via Chiostro, 4
Tel. 0432/21.11

DOBRNA

SLOVENIJA - JUGOSLAVIJA

Centro Termale Internazionale

Vi ridona salute, vigore e giovinezza

INDICAZIONI: ginecologia, cuore, circolazione, reni, sistema nervoso

IZ TIPANE V KRNAHTSKI DOLINI

KOMUNSKI SVET IZGLASOVAL NEZAUPNICO ŽUPANU IN OŽJEMU KOMUNSKEMU ODBORU

Ljudje so proti privatnim interesom nekaterih administratorjev in zahtevajo naj komun skrbi za interese vseh občanov - Poziv zastopnika manjšine na enotnost vseh vasi in na soglasje vseh komunskih svetovalcev, da se prepreči prihod komisarja

Na zadnji komunski seji, ki se je vršila dne 15. junija t.l., ni bilo mogoče razpravljati niti o eni točki dnevnega reda (vseh jih je bilo 9), ker je prišlo do spora med županom in odborniki, zaradi katerih je zašla v krizo celotna komunska administracija.

Seja se je začela ob 20. uri in že takoj v začetku so nekateri odborniki na veliko začudenje komunskih svetovalcev in številnih prisotnih ljudi stavili predlog, naj se izreče nezaupnico županu. V predlogu so navedli več upravnih nepravilnosti, ki naj bi jih po njihovem mnenju zagrešil župan. Med drugim so mu očitali:

- 1) da je preprečil otvoritev poštnih uradov v Prosnidu in v Viskorski;
- 2) da je preprečil dograditev ceste med Platiščem in Prosnidom;
- 3) da se premalo briga za najbolj zanemarjene vasi;
- 4) da izdaja ukrepe brez vednosti komunskega sveta in celo brez predhodnega posvetovanja z odborniki itd.

Za predloženo mezaupnico je glasovalo 10 svetovalcev, proti 4. Na podlagi takega izida glasovanja, bi bilo pričakovati, da bo župan dal ostavko. To pa se ni zgodilo, pač pa je župan izjavil, da če so bile pri komunski administraciji kakšne pomanjkljivosti, nosi zanje odgovornost celoten komunski ožji odbor (Giunta Comunale).

Takrat pa je posegel v debato tudi predstavnik manjšine Vojmir Tedoldi, ki je predložil sprčo takšne nesločnosti v ožjem komunskem odboru novo resolucijo, ki jo tu v celoti objavljamo: «Komunski svet, potem, ko je slišal diskusijo o nezaupnici županu zaradi slabega delovanja komunske administracije; upoštevajoč, da župan ni podal ostavke, katere je zahtevala od njega večina in upoštevajoč tudi, da župan ni podal ostavke, ker po njegovem mnenju odgovornost, katero mu pripisujejo, nosi celoten ožji komunski odbor; ker ni mogoče v sedanjem stanju rešiti številnih perečih lokalnih problemov; umakne svoje zaupanje celotnemu ožjemu komunskemu odboru in ga poziva, naj odstopi svoj mandat».

Za to resolucijo je glasovalo 6 svetovalcev, proti jih je bilo 6, dva pa sta se vzdržala. Potemtakem je torej zgubil tudi ves ožji občinski odbor večino v občinskem svetu. Kljub takemu izidu pa so ostali na svojih mestih tako župan, kakor odborniki in debata se je nadaljevala vse tja do jutra naslednjega dne.

Domačini ugotavljajo, da tako stanje, ki traja že več let in se je na omenjeni seji samo še bolj zaostri, ne more in ne sme trajati še naprej. Zato bi moral komunski svet odločno in složno pozvati župana in komunske odbornike, da vršijo v redu upravo komunskih poslov, ki jim je bila

zaupana. Če se kaj takega ne bo zgodilo, lahko pride do kominarske administracije, z vsemi negativnimi posledicami, ki ji nujno sledijo.

Svetovalec Tedoldi je zato naslovil v imenu manjšine v komunskem svetu posebno pismo na tamkajšnje občane.

V tem pismu poziva vse prebivalstvo občine naj se strne v obrambi skupnih občinskih koristi ter ugotavlja, da tudi občinski odbor, ki bi moral nositi odgovornost za eventualne nepravilnosti ali pomanjkljivosti v občinski upravi skupaj z županom, ni hotel dati svoje ostavke, čeprav mu je bila izglasovana nezaupnica od strani občinskega sveta.

V pismu se poudarja, da bi bilo treba obravnavati občinske za-

deve z večjo resnostjo in bi morali pri tem sodelovati vsi občinski svetovalci in odborniki. Vsi bi morali gledati predvsem na splošne občinske in ne na svoje zasebne koristi. Če med občinskimi upravitelji ne bo sloge, ni izključeno, da bo prišlo do kominarske uprave, kar pomeni ne samo povečanje upravnih stroškov, ampak bi bilo to tudi dokaz, da občanarji ne znajo, ali niso zmožni sami upravljati svoje zadeve. Zato je nujno potrebno, da pride med upravitelji tipanske občine zopet do složnega sodelovanja. Župan in občinski odbor naj pristopita k delu, da bodo deležni tudi podpore opozicije, ki je pripravljena sodelovati povsod, kjer gre za ukrepe v splošno korist občanov.

Pogled na vasi komuna Tipana

PROSNID. Dnevni red zadnjega komunskega sveta je med drugim vseboval tudi točko o popravilu pokopališča, ki so skrajino zanemarjeni; na žalost se o tem ni razpravljalo in torej se tudi ni nič ukrenilo zaradi nesločnosti večine v komunskem svetu. Evo kako zgleda pokopališče v Prosnidu.

VISKORSA (Krnahtska dolina): pogled na skupino hiš na «Horici» in stari vodnjak, kjer (hčera) pere «plahute». V ozadju se veličastno dviga pogorje Velikega vrha (1.626 m), od koder se nudi krasen razgled po širni furlanski ravnini, tja do Jadranskega morja.

Iz Nadiške doline

Mali obmejni promet skozi Štupce

Mesca maja je mednarodno gibanje skozi obmejni prehod v Štupci doseglo rekordno število, saj je prekoračilo mejo v tem času kar 16.175 ljudi italijanske in jugoslovanske narodnosti ter 3.526 tujcev.

Tudi promet z avtobusi med Italijo in Jugoslavijo je bil letos maja znatno večji kot lani v tem času. Avtobus, ki vozi iz Čedad v Tolmin, je prepeljal 1.080 potnikov, jugoslovanski avtobus na isti progi Tolmin-Čedad pa 2.404.

Tudi skozi ostale obmejne bloke so bili prehodi številni. Tako je bilo skozi Učjo 591 prehodov, skozi Polavo pri Čepatiščih v sovojenjskem komunu 702, skozi Solarje pri Dreki 688, skozi Most Klinac 359, skozi Mišček 783, skozi Kum 56, skozi Boketo pri Toplovem pa 46 prehodov. Vsega skupaj je bilo meseca maja kar 24.362 prehodov.

Mali obmejni promet narašča vidno iz dneva v dan. Ljudje na obeh krajih meje čutijo nimer večje potrebe eden po drugemu in tako se utrjuje tudi tista prijateljska vez, ki je prvi predpogoj za bratsko sožitje obeh narodov.

ČEDAD

Ministrstvo za javna dela (Ministero dei Lavori Pubblici) je dodelilo 55 milijonov lir kontributa za ojačenje vodovoda «Pojana», ki daje vodo vsemu čedadskemu okraju in 50 milijonov lir za gradnjo novega doma za one-moglo.

Filiala videmske «Cassa di Risparmio» v Čedadu je dala na razpolago 900.000 lir v dobrodelne namene, ki bodo takole razdeljene: 200.000 otroškim vrtcem, 250.000 asistencialnim ustanovam in 200.000 kulturnim in športnim društvom.

Komunska komisija za komercio je te zadnje čase dala tri licence za odpret nove butige: Dino Sabbadini bo odprl mesarijo (mesnico), Mario Valentinuzzi botego s športnimi artikli, orožjem in igračami in Eda Nardini slaščičarno (pasticceria).

Iz Terske doline

Za boljši mednarodni promet (med Italijo in Jugoslavijo) naj se odpre v Učji (v Belem potoku) blok prve kategorije.

V preteklosti smo že večkrat obravnavali problem, na katerega se danes spet povračamo, ker smo mnenja, da je neobhodno potrebno spremeniti obmejni prehod v Učji v blok prve kategorije, ker se bo samo na ta način zapuščen in revna Učja mogla poživiti in se okrepiti tudi turizem v Terski dolini, ki je danes šele v povojih.

Kot znano, obstoja v Učji že obmejni blok druge kategorije, katerega se morejo posluževati samo prebivalci deset kilometerskega obmejnega pasu. To je velika škoda, da ni dostopen prehod vsem, kajti ta prehod direktno povezuje Tersko dolino z Bovškim kotom in gornjo Soško dolino.

Zadnje čase so se med kompetentnimi organi že začela razvijati pogajanja, da bi postala Učja blok prve kategorije in izgleda, da pogajanja ugodno potekajo, ostaja le odprto vprašanje, kje najti primeren prostor za gradnjo carinskih uradov. Cesta, ki vodi po Terski dolini je dobra, saj je asfaltirana tja do Muzcev, treba bi jo bilo urediti še naprej do meje in seveda tudi na jugo-

slovanski strani, da bi se mogla vzpostaviti redna avtobusna proga.

Z nekoliko dobre volje se bo dač vse rešiti in tako se bo mogla tudi Učja, ki je ena najbolj zapuščenih vasi videmske province, rešiti izolacije in se tudi ekonomsko nekoliko opomoči. Kakšne koristi prinašajo obmejni prehodi prve kategorije vemo vsi, koliko so si opomogle na primer vasi okoli Štupce v Nadiški dolini ali pa drugi kraji v Kanalski dolini in na Goriškem.

Prehoda v Učji se bodo lahko posluževali ne samo domači turisti, ampak tudi tujci, največ Avstrijci, ker bodo gotovo raje šli na Bovško in potem proti Predelu v Kanalsko dolino skozi Učjo, kot da bi se nazaj vračali zopet po isti poti. Na ta način se bo pospešil torej ne samo lokalni, ampak tudi mednarodni turizem.

Fojda

V ČENEBOLO PO ASFALTIRANI CESTI

Skoraj nam ni bilo mogoče verjeti, ko smo slišali praviti, da bo kmalu mogoče priti do Čenebole, vasi, ki leži skoraj 700 m visoko v hribih nad Fojdo, po asfaltirani cesti. Nismo mogli verjeti zaradi tega, ker je sedanji dostop do Čenebole zelo težaven prav zaradi slabe, jamaste, razrite in zanemarjene ceste.

Komunska administracija namerava valorizirati v turistične namene vse gorske vasi komuna, ki so v resnici prav privlačne, le udobnosti ne bo našel v njih noben turist, če izključimo dobro vodo, zrak ter lep razgled po furlanski ravnini. Z deli bodo pričeli v kratkem in bodo tudi kmalu končana, saj je Čenebola oddaljena od Padklapa, od koder bodo asfaltirali cesto, samo 6 kilometrov.

NESREČA PRI DELU. Pretekli teden si je hudo poškodoval roko naš vaščan 74 letni Alessio Vanone. Kar je delal v kleti, mu je prišla roka pod sod in mu zmečkalo tri prste. Peljati so ga morali v čedadski špital.

NA KRATKO POVEDANO

SV. LENART. V špital so morali peljati 57 letnega Cirila Tomazetiča, ker mu je prišlo slabo in mož je udaril z glavo ob tla in dobil hudo rano nad očesom in pretres možganov. Ozdravil bo v treh tednih.

MARIJA BERGNACH se je poročila maja meseca z železničarjem Fulviem Santomauro. Prijatelji in znanci jima želijo dosti sreče in zdravja v zakonskem stanu.

KOSCA. Dne 13. julija bo slavil naš priljubljeni župnik g. Jožef Kjačić 50 letnico mašniškega posvečenja. Na dan zlate maše bo prišlo v našo vas vse polno ljudi iz vseh okoliških krajev, da bodo počastili ta visoki jubilej domačega župnika. Dne 21. julija pa bo v Sv. Lenartu, od koder je g. Kjačić doma, proslava še v večjem obsegu.

IBANA. Prejšnji teden so karabinerji iz Stare gore odstranili neko ročno bombo, ki so jo ušafali blizu glavne ceste. Pravijo, da so to bombo pustili tam še vojaki iz prve svetovne vojne.

PRAPOTNO. - Šestnajstletni Giancarlo Petruša je pri igranju z žogo (football) tako nesrečno padel, da si je zlomil levo nogo. Ozdravil bo v enem mesecu.

Tudi 6 letnega Giovannija Durri so morali peljati v špital, ker je padu in si zlomil desno roko.